

Nr 603

Av herr **Eskilsson m. fl.**, om visst statsbidrag till praktiskt vetenskaplig växtförädling.

(Lika lydande med motion nr 749 i Andra kammaren)

Under nionde huvudtiteln i statsverkspropositionen redovisas under punkten F 13 Bidrag till viss praktisk vetenskaplig växtförädling en ansökan av den 27 augusti 1965 från Algot Holmberg & Söner AB angående ett bidrag till bolagets växtförädlingsarbete med 120 000 kronor.

I ansökan framhåller bolaget som en huvuduppgift för sin växtförädling att framställa sädessorter med närmare genetisk anpassning till mellansvenskt klimat och därmed också med resistens mot skördeskador. Efter avgivande av ovan nämnda framställning har nya fakta blivit kända, som kan ytterligare motivera bolagets ansökan. Det nya som inträffat är i första hand de utomordentligt omfattande och förlustbringande mältningskadorna, vilka på grund av september månads ymniga nederbörd drabbade 1965 års kvantitativt goda veteskörd. Landets alla betydande veteodlingsområden med undantag för Skåne och Gotland utsattes för dessa groningsskador, och de var särskilt stora i de mellansvenska länen. För den enskilde medför dessa mältningskador en kännbar ekonomisk förlust och för landet som helhet givetvis en ny belastning av bytesbalansen genom ökat importbehov av kvalitetsvete.

För sädesförädlingen i Mellansverige kräver den torra våren, den kalla sommaren och till sist den regnrika hösten en beträffande väderresistens selektiv prövning av hela förädlingsmaterialet. De olika sorternas känslighet eller motståndskraft i förhållande till klimatets påfrestningar har trätt i dagen med klarhet och skärpa. Det lilla antal sorter eller linjer av vårvete och höstvete som i Mellansverige genomgått 1965 års hårda resistensprövning med inga eller ringa mältningskador är i hög grad förtjänta att mångsidigt utnyttjas i förädling, försök och förökning till odling.

Vårveten av sortgruppen Holmbergs nr 81 har inom ett stort jämförelsematerial av nummersorter och marknadssorter under mångsidig fältprövning 1965 visat helt överlägsen resistens mot mältningskador. Samma sortgrupp av vårveten är efter odlingsförsök i Fiskeby 1963—1965 redan känd för allmänt odlingsvärde innebärande bl. a. höga siffror för kärnavkastning och hög poäng för stråstyrka. Sortgruppen 81 har dessutom visat bred tole-

rans mot olika såningstider, vilket är ett för vårvete väsentligt önskemål i Mellansverige med dess ofta försenade vårbruk och vårsådd.

En väderresistent vårvetesort är en förutsättning för att hejda nuvarande negativa tendens i vårvetearealens utveckling. Tillgängligt försöksutsäde av vårvetegruppen 81 har hittills endast räckt till för förädlarens egna försök. För den i anslagsansökan nämnda vårvetesorten Holmbergs 1—18—29 har däremot de första officiella försöksresultaten nu redovisats. Man kan därvid konstatera god överensstämmelse mellan resultaten av förädlarens egna och officiella försök.

En som värn mot mältningskador effektiv groningströghet har också konstaterats i Holmbergs förädlingsmaterial av höstvete. Pågående korsningsarbeten avser att överföra denna starka resistens mot groningsskador till höstveten på högsta avkastningsnivå. Om medel kan anvisas för ett slutförande av dessa korsningsarbeten, bör man kunna räkna med samma framgång, som redan vunnits i vårvete.

Som en följd av jordbrukets fortgående rationalisering och specialisering kan man förutse en ytterligare koncentration av den framtida odlingen av vete och korn till de bördigaste slättbygderna i södra och mellersta delarna av landet. Åkerjordarna i dessa utpräglade sädesbygder är redan delvis infekterade av stråsådesnematoder. Den fortsatta specialiseringen till stråsådd medför givetvis ökade risker för dessa bördiga jordars sundhet och produktionsförmåga. Även på detta område utför Algot Holmberg & Söner AB en forskningsinsats, delvis genom ett fortlöpande samarbete på det resistensbiologiska förädlingsområdet med Pajbjergfonden i Danmark.

Sådesförädlingen hos Algot Holmberg & Söner AB eftersträvar som inledningsvis framhållits sådessorter med närmare genetisk anpassning till mellansvenskt klimat och därmed ökad resistens mot mältning och andra skördeskador. Den eftersträvar samtidigt en bättre anpassning till sådesodlingens fortgående intensifiering och specialisering genom stark resistens mot stråsådesparasiter. Växtförädlingsuppgifter av denna storleksordning kan icke lösas i trång isolering. Ett samarbete byggt på gemensam strävan samt på internordiskt utbyte av material och information har främjat förädlingsarbetets resultat. Det är tydligt att de förädlingsuppgifter avseende resistens mot skördeskador och stråsådesparasiter som bolaget fullföljer med särskild hänsyn till det mellansvenska jordbruket verkligen står i full överensstämmelse med detta jordbruks behov.

Vissa väsentliga problemlösningar är redan klara, men det återstår ännu några års kostnadskrävande försöks- och förädlingsarbete innan resultaten kan tillgodogöras i praktiken.

De hittills hos Algot Holmberg & Söner AB uppnådda resultaten på sådesförädlingens område har helt tillkommit genom enskilda insatser. Men uppgiften att på växtförädlingens väg förebygga de i mellersta Sverige mest förlustbringande skördeskadorna och parasitskadorna på stråsåden är myc-

ket stor i förhållande till ett enskilt utsädesföretags resurser. Bolaget har därför anhållit om statsbidrag för fullföljande av pågående växtförädlingsarbeten.

Bolagets ansökan har underställts jordbrukets forskningsråd för yttrande. Forskningsrådet framhåller bl. a. »att den livliga växtförädlingsverksamhet, som under senare år bedrivits av bolaget, motiverar ett i viss omfattning utökat stöd från statens sida under en av bolaget självt angiven övergångstid av ca 4—5 år framöver. Växtförädlingsverksamheten har enligt bolagsledningens uttalande begränsats till att i första hand avse mellersta Sveriges spannmålsodlande områden och att för dessa arbeta på en bättre genetisk anpassning till där rådande klimat samt för en starkare motståndskraft mot vanligen förekommande skördeskador. Man strävar alltså efter att få fram specialsorter med i första hand särskilt tidig mognad, hög stråstyrka, god mälningsresistens och även hög sjukdomsresistens med en tillfredsställande avkastning i huvudsak bibehållen. Otvivelaktigt torde med denna konsekventa låt vara specialiserade förädlingsinriktning viktiga praktiska resultat kunna erhållas. Dessa kan bli en värdefull tillgång för främst de mellansvenska slättjordbruken». På grund av dessa omständigheter tillstyrker forskningsrådet ett med 50 000 kronor till 70 000 kronor förhöjt statsbidrag för budgetåret 1966/67 till bolagets växtförädlingsverksamhet.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte under nionde huvudtiteln till Bidrag till viss praktisk vetenskaplig växtförädling bevilja ett bidrag av 70 000 kronor till Algot Holmberg & Söner AB.

Stockholm den 26 januari 1966

Carl Eskilsson

Ivan Svanström

Birger Isacson

Ivar Johansson